

Finansira
Evropska unija

PROJEKAT:

*Urbana područja, oaze polinatora i
dekarbonizacije*

Milići, 2026.

A5

PRAKTIČNI VODIČ
*preporuke za komunalne službe i
građane*

**Finansira
Evropska unija**

Naziv projekta: Urbana područja, oaze polinatora i dekarbonizacije
Mjesto realizacije projekta: Milići
januar - april 2026. godine
Nosilac/implementator: Udruženje pčelara Milići
Stručno vođenje i izrada publikacije: NODAS Udruženje za razvoj i afirmaciju društva u Bosni i Hercegovini
Sabina Trakić, dr. ekol.
Fatima Maljević, dipl. ing. arh.

Projekat "BH Green Triangle – BiH Zeleni trokut"
finansira Evropska unija u okviru programa Podrška
Evropske unije postojećim i novoosnovanim mrežama
organizacija civilnog društva te podrške mrežama OCD i
saradnji u oblasti životne sredine i klimatskih promjena.

Šumska jagoda *Fragaria vesca L.*

Šumske jagode prirodno rastu na rubovima šuma, pa im najviše odgovara polusjena ili blago osunčana mjesta. Idealna su brdsko-planinska područja iznad 500 m nadmorske visine.

Tlo: Tlo mora biti dobro drenirano i bogato humusom.

Vrijeme sadnje: Najbolje rano jesen ili rano proljeće.

Razmak: Sadite na razmak od 30 cm kako bi biljke imale dovoljno prostora za širenje.

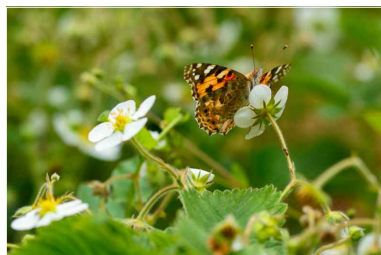
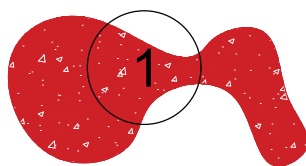
Dubina sadnje: Pazite da "baza" biljke (korijenov vrat) ne bude posađena previsoko ili preduboko, već tačno u razini površine tla.

Njega: Nakon sadnje, temeljito zalijte. Šumske jagode traže redovito zalijevanje, posebno tijekom sušnih razdoblja, te se često sade na gređice prekrivene malčom (npr. slamom) radi očuvanja vlage i sprječavanja korova.

Uzgoj je moguć na raznim mjestima, od vrtova do balkona.

Susjedne biljke: Preporučuje se sadnja bijelog luka uz jagode jer on prirodno štiti biljke od sive plijesni i štetočina.

*Izbjegavajte prethodnike: Ne sadite jagode na mjestima gdje su prethodno rasli krompir, paradajz ili paprika zbog rizika od istih bolesti korijena

Slika 1,2,3:
<https://wildyourgarden.com/product/peat-free-wild-strawberry-fragaria-vesca-super-plugs/>
(02.04.2026.)

Majčina dušica *Thymus serpyllum L.*

Majčina dušica je vrlo otporna i skromna biljka koju je najbolje saditi u proljeće (april/maj), nakon što prođe opasnost od mrazova, ili u ranu jesen. Smatra se idealnom za početnike jer izvrsno podnosi sušu i siromašna tla.

Položaj: Zahtijeva puno sunca i toplinu. Što više sunca dobije, to će njezina eterična ulja biti intenzivnija, a miris jači.

Tlo: Odgovara joj lako, propusno i ocjedito tlo (pjeskovito ili kamenito). Ne podnosi zadržavanje vode oko korijena, što može uzrokovati truljenje.

Vrijeme sadnje: Rana jesen ili proljeće (april/maj).

Razmak: U redu: 20 – 30 cm, između redova: 30 – 40 cm

Metode sadnje i razmnožavanja

Sjetva sjemena: Sjeme se sije plitko (1 – 2 cm) ili se samo utisne u površinu jer mu je za klijanje potrebna svjetlost. Klijanje obično traje 2 do 3 sedmice pri temperaturi od 15 – 20°C.

Sadnja presadnica: Sigurnija metoda je sadnja već razvijenih presadnica uzgojenih u kontejnerima, što se obavlja u kasno proljeće ili ranu jesen.

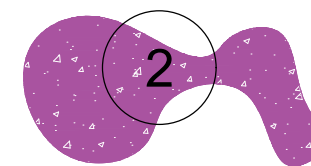
Dijeljenje busena: Starije biljke možete jednostavno razdvojiti u rano proljeće ili kasnu jesen i presaditi ih na novo mjesto.

Korisni savjeti

Uzgoj u teglama: Odlično uspijeva u posudama na balkonima i terasama, uz uvjet da na dnu tegle imate dobar drenažni sloj (šljunak ili keramzit).

Dobre komšije: Prema savjetima stručnjaka, izvrsno se slaže s ružmarinom jer dijele slične potrebe za suncem i vodom.

Održavanje: Biljku je dobro podrezati nakon cvatnje kako bi zadržala kompaktni oblik i potaknula rast novih izbojaka.

Slika 4: <https://www.gardenersworld.com/how-to-grow-plants/creeping-thyme/> (02.04.2026.)
Slika 5: <https://www.herbalreality.com/herb/thyme/> (02.04.2026.)

Origano

Origanum vulgare L.

Origano (*Origanum vulgare*) je još jedna izuzetno otporna trajnica koju je najbolje saditi u proljeće (april/maj) ili u ranu jesen.

Položaj: Zahtijeva puno sunca. Što je više izložen direktnom suncu, to će listovi imati više eteričnih ulja i jaču aromu.

Tlo: Najbolje uspijeva na siromašnom, pjeskovitom i dobro dreniranom tlu. Vrlo je osjetljiv na preveliku vlagu u tlu, pa izbjegavajte teška, glinovita zemljišta gdje se zadržava voda.

Razmak: U redu: 25 – 30 cm, između redova: 40 – 50 cm.

Metode sadnje

Sjetva sjemena: Sjeme je sitno i sije se na površinu (samo se lagano utisne) jer mu treba svjetlost za klijanje. Klija otprilike 10 – 14 dana na temperaturi od 18 do 22 °C.

Sadnice i reznice: Najlakši način je kupovina gotovih presadnica ili uzimanje reznica od starije biljke početkom ljeta.

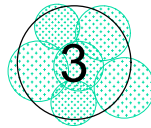
Dijeljenje korijena: Svake 3 do 4 godine preporučuje se podijeliti grm origana kako bi se biljka pomladila i ostala produktivna.

Savjeti za uspješan uzgoj

Zalijevanje: Vrlo štedljivo. Origano je otporan na sušu i treba ga zalijevati tek kada se zemlja potpuno osuši.

Rezidba: Za bujniji grm redovito zakidajte vrhove biljke. Prije cvatnje (kada je aroma najjača) možete ga jače podrezati.

Uzgoj u tegli: Idealna je biljka za balkone. Obavezno osigurajte drenažne rupe na dnu i koristite mješavinu zemlje i pijeska.

Slika 6: [https://www.drijen.hr/product/origano/\(02.04.2026.\)](https://www.drijen.hr/product/origano/(02.04.2026.))

Slika 7:

[https://cuvajzdravlje.ba/moja-apoteka/origano-visenamjenski-zacin-s-iznimnim-zdravstvenim-prednostima/20294\(02.04.2026.\)](https://cuvajzdravlje.ba/moja-apoteka/origano-visenamjenski-zacin-s-iznimnim-zdravstvenim-prednostima/20294(02.04.2026.))

Poljska metvica

Mentha arvensis L.

Poljska metvica (*Mentha arvensis*) prirodno raste na vlažnim livadama i uz potoke, pa se njezina sadnja malo razlikuje od klasične paprene metvice jer je još otpornija na vlagu i teža tla.

Tlo: Metvica voli teža, vlažna i hranjiva tla (čak i glinasta). Izvrsno uspijeva na mjestima gdje se voda duže zadržava.

Vrijeme sadnje: Najbolje je saditi u proljeće (april/maj) ili u jesen.

Položaj: Odgovara joj puno sunca do polusjena. Ako raste na suncu, razvija jaču aromu, ali tada tlo mora biti stalno vlažno.

Razmak: Sadi se na razmak od 30 do 40 cm, ali imajte na umu da se vrlo agresivno širi podzemnim vriježama.

Metode sadnje

Vriježama (najlakše): Dovoljno je uzeti dio korijena (vriježe) s druge biljke i položiti ga u plitki kanal (dubine oko 5 cm).

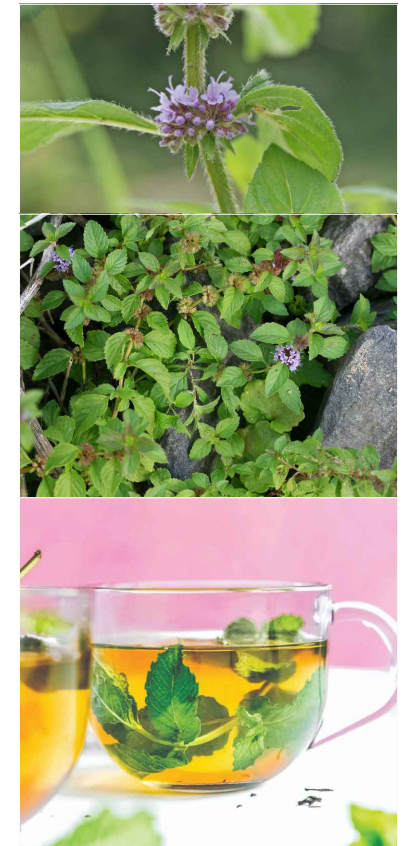
Sadnice: Presadnice se sade u male rupice, dobro se pritisnu zemljom i obilno zaliju.

Sjeme: Može se sijati, ali je proces spor i neizvjestan, pa se rijetko koristi za ovu vrstu.

Miris i okus: Ima specifičan, oštar miris (više "biljni", a manje "bombonast" od paprene metvice) zbog visokog udjela mentola.

Ograničavanje rasta: Ako je ne želite po cijelom vrtu, obavezno je sadite u velike posude ili koristite fizičke prepreke u tlu.

Otpornost: Izuzetno je otporna na niske temperature i mraz.

Slika 8,9: [https://www.plantea.com.hr/poljska-metvica/\(02.04.2026.\)](https://www.plantea.com.hr/poljska-metvica/(02.04.2026.))

Slika 10:

[https://gospodarski.hr/rubrike/ljekovito-bilje-rubrike/sto-sve-lijeci-poljska-metvica/\(02.04.2026.\)](https://gospodarski.hr/rubrike/ljekovito-bilje-rubrike/sto-sve-lijeci-poljska-metvica/(02.04.2026.))

Melisa ili matičnjak

Melissa officinalis L.

Melisa ili matičnjak (*Melissa officinalis*) višegodišnja je i vrlo zahvalna biljka koja se sadi u proljeće (april-juni) ili u ranu jesen (septembar-oktobar). Izuzetno je otporna na niske temperature, ali voli topla i sunčana staništa.

Tlo: Odgovara joj rahlo, propusno i hranjivo tlo bogato humusom. Idealna su umjereno vlažna tla neutralne do blago kisele reakcije (pH 5,5 – 6,5). Izbjegavajte teška i previše vlažna tla jer korijen može istrunuti.

Položaj: Najbolje uspijeva na sunčanim ili polusjenovitim mjestima. Iako voli svjetlost, u najtoplijim ljetnim danima godi joj lagana sjena kako listovi ne bi postali pretvrdi.

Razmak: Između redova: 50 – 70 cm, u redu: 25 – 30 cm.

Metode uzgoja

Sjetva sjemena: Obavlja se u rano proljeće (mart/april). Sjeme klija sporo (2 – 3 sedmice) i zahtijeva stalnu vlagu i toplinu.

Sadnja presadnica: Najsigurniji način. Sadnice se presađuju kada dosegnu visinu od oko 10 cm, obično u proljeće nakon mrazova ili u jesen.

Dijeljenje busena: Melisa se lako širi, pa starije grmove možete jednostavno razdvojiti i presađiti na novu lokaciju u proljeće ili jesen.

Uzgoj u saksiji: Melisa izvrsno uspijeva u posudama (minimalni promjer 15 cm) uz dobru drenažu. Držite je na mjestu s barem 6 sati sunca dnevno.

Orezivanje: Da biste potaknuli bujniji rast i spriječili nekontrolirano širenje, redovito orezujte vrhove. Kosi se obično dva puta godišnje na visinu od 5 – 10 cm od tla.

Oprez: Biljka se lako sama zasijava i može postati invazivna u vrtu ako se ne kontrolira cvatnja.

Slika 11: <https://gospodarski.hr/rubrike/ljekovito-bilje-rubrike/kako-uzgojiti-maticnjak/> (02.04.2026.)

Slika 12: <https://www.plantea.com.hr/maticnjak/> (02.04.2026.)

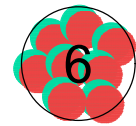
Slika 13:

<https://www.adiva.hr/nutricionizam/ljekovito-bilje/maticnjak-tradicionalni-ljek-za-nervozna-crijeva-i-nesanicu/> (02.04.2026.)

Žednjak

Hylotelephium maximum (L.) Holub

Žednjak je jedna od najzahvalnijih biljaka za sadnju jer opravdava svoje ime – izuzetno je otporan na sušu i "žedan" je vrlo rijetko. Najbolje ga je saditi u proljeće (april-maj) ili ranu jesen.

Položaj: Zahtijeva puno sunce. Što više sunca dobije, to će mu boja listova biti intenzivnija, a rast kompaktniji. Može podnijeti laganu polusjenu, ali tada može postati "izdužen".

Tlo: Najvažniji uvjet je izvrsna drenaža. Odgovara mu pjeskovito, kamenito i siromašno tlo. Ne podnosi teška, zbijena tla u kojima se zadržava voda jer mu korijen i mesnati listovi brzo istrunu. Razmak: Ovisi o sorti: Niski (pokrivači tla): 15 – 25 cm, visoki (npr. *Sedum spectabile*): 30 – 50 cm.

Metode sadnje i razmnožavanja

Sadnja iz posude: Iskopajte rupu tek nešto veću od korijena, postavite biljku i lagano utisnite. Nemojte je saditi dublje nego što je bila u tegli.

Reznice (najlakši način): Dovoljno je otkinuti grančicu ili čak samo list, ostaviti ga dan-dva da se "rana" osuši i samo ga položiti na vlažni pijesak ili zemlju. Korijen će pustiti vrlo brzo.

Dijeljenje busena: U proljeće možete jednostavno lopatom razdvojiti stariji busen na nekoliko dijelova i presađiti ih.

Zalijevanje: Minimalno. Nakon sadnje zalijte ga da se učvrsti, a kasnije ga u vrtu gotovo uopšte ne treba zalijevati, osim tokom ekstremnih suša.

Gnojidba: Izbjegavajte gnojiva. Previše hrane može učiniti biljku mlohavom i krhkom.

*Zbog svojih potreba, žednjak savršeno pripada uz origano i majčinu dušicu.

Slika 14, 15, 16:

<https://posadisam.com/vrt/ukrasno-bilje/zednjak-ili-sedum-sukulent-jednostavan-za-uzgoj/> (02.04.2026.)

Divlja loza

Vitis vinifera

Sadnja divlje loze odličan je izbor ako želite brzo prekriti fasadu, ogradu ili pergolu. Postoje dvije popularne vrste: petolisna (koja se sama penje) i trošilna (koja se više širi bočno). Najbolje vrijeme za sadnju je proljeće ili jesen.

Položaj: Vrlo je prilagodljiva. Uspijeva na punom suncu, polusjeni i sjeni. Ipak, ako želite onu prepoznatljivu vatreno crvenu boju lišća u jesen, posadite je na sunčano mjesto.

Tlo: Voli plodno i dobro drenirano tlo, ali će rasti u gotovo svakoj vrsti zemlje. Dobro podnosi gradska zagađenja i različite pH vrijednosti tla.

Razmak: Ako želite brzo prekriti zid ili ogradu, sadite biljke na razmak od 1 do 2 metra.

Tehnika sadnje

Iskop: Iskopajte rupu koja je dvostruko šira od korijena. Ako je sadite uz zid, neka rupa bude udaljena barem 30-40 cm od temelja kako bi korijen imao mjesta za razvoj i pristup vlazi.

Podrška: Dok je biljka mlada, možda će joj trebati lagana pomoć (vezivanje uz kolac ili usmjeravanje prema zidu). Kasnije se sama hvata za podlogu pomoću malih "pijavki" na viticama.

Zalijevanje nakon sadnje: Obilno zalijte odmah nakon sadnje kako bi se zemlja slegla oko korijena.

Voda: Prve dvije godine zahtijeva redovito zalijevanje. Kad ojača, postaje vrlo otporna na sušu.

Rezidba: Budući da je izuzetno agresivna (može narasti i do 15 metara), obavezno je orezujte svake godine. Držite je podalje od krovova, žljebova i prozora jer se uvlači u svaku pukotinu.

Divlja loza i sljez izgledaju prekrasno zajedno uz ogradu – sljez će popuniti donji dio cvjetovima, dok će loza stvoriti zelenu (a kasnije crvenu) pozadinu.

Slika 17: <https://big-win.hr/proizvod/divlja-loza-veitchii/> (02.04.2026.)

Slika 18:

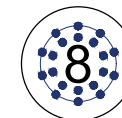
<https://gospodarski.hr/rubrike/vinogradarstvo-rubrike/hrana-iz-prirode-divlja-loza/> (02.04.2026.)

Kupina

Rubus plicatus Weihe & Nees

Sadnja kupine vrlo je slična sadnji maline, ali uz jednu bitnu razliku: kupine su bujnije i snažnije, pa zahtijevaju više prostora i obavezan čvrst oslonac. Najbolje vrijeme za sadnju je kasna jesen ili rano proljeće (mart), prije nego krene vegetacija.

Položaj: Traži puno sunca (idealno barem 6-8 sati dnevno). Na sunčanim mjestima plodovi će biti slađi i rjeđe će obolijevati od gljivičnih bolesti.

Tlo: Najbolje uspijeva na dubokim, rastresitim i dobro dreniranim tlima bogatim organskom tvari. Idealna kiselost je pH 6,0 – 6,5.

Razmak: U redu: 1 – 1,5 metar (pitome kupine bez trnja šire se jako široko), između redova: 2,5 – 3 metra.

Tehnika sadnje i potporanj

Dubina: Sadnica se postavlja u rupu na dubinu na kojoj je bila u rasadniku. Ako sadite sadnice iz vlastitog uzgoja (ukorijenjeni vrhovi), pazite da ne oštetite krhke pupoljke na korijenu.

Oslonac (Armatura): Budući da izbojci kupine mogu narasti i preko 3 metra, obavezno je postaviti stupove i 2-3 reda žice (na visini od 60, 120 i 180 cm) za koje ćete vezati grane.

Skraćivanje: Nakon sadnje, sadnicu skratite na 20-30 cm visine kako biste potaknuli rast snažnih novih izbojaka iz baze.

Zalijevanje: Ključno je u fazi cvatnje i rasta plodova. Nedostatak vode u junu i julu rezultat će sitnim i kiselim plodovima.

Malčiranje: Kao i kod ostalog bobičastog voća, sloj slame ili sijena oko baze biljke činit će čuda za vlagu i suzbijanje korova.

Napomena o širenju: Kupina je, slično menti, vrlo prodorna. Ako ne režete stare grane i ne kontrolirate nove izbojke, brzo može "osvojiti" susjedne gredice.

Slika 19,20: <https://www.plantea.com.hr/kupina/#kupina-1> (02.04.2026.)

Slika 21: <https://www.maslinar.com/kupina-ljekovita-biljka-ukusnih-plodova-iz-porodice-ruza/> (02.04.2026.)

Malina

Rubus idaeus L.

Raspored sadnje malina ovisi o tome želite li ljetne (rađaju jednom u junu/julu) ili jesenske/stalnorađajuće sorte (rađaju od augusta do mraza). Idealno vrijeme za sadnju je kasna jesen ili rano proljeće.

Položaj: Malina voli puno sunca, ali za razliku od mediteranskog bilja, voli da joj je "glava na suncu, a noge u hladu". Najbolje joj odgovaraju mjesta zaštićena od jakog vjetra.

Tlo: Zahtijeva bogato, humusno i blago kiselo tlo (pH 5,5 – 6,5). Jako je važno da je tlo propusno jer malina ne podnosi zadržavanje vode oko korijena (uzrokuje truljenje).

Razmak: U redu: 50 – 60 cm, između redova: 2,5 – 3 metra (kako biste mogli nesmetano prolaziti i brati).

Koraci kod sadnje

Priprema: Prije sadnje u tlo umiješajte dosta komposta ili zrelog stajnjaka.

Dubina: Sadite ih na istu dubinu na kojoj su rasle u rasadniku (vidi se tamna crta na stabljici).

Priprema sadnice: Nakon sadnje, stabljiku skratite na otprilike 20–30 cm visine kako bi se potaknuo razvoj snažnog korijena i novih izbojaka.

Potporanj: Malinama je potreban naslon (žica ili kolci) jer se pod teretom plodova i vjetra lako lome.

Grupiranje i zalijevanje

Malina se najbolje uklapa u zonu "Vlažno i bujno" uz šumsku jagodu i mentu.

Zalijevanje: Zahtijeva redovitu vlagu, posebno u fazi cvatnje i dozrijevanja plodova.

Malčiranje: Obavezno stavite sloj slame ili piljevine oko korijena kako biste zadržali vlagu i spriječili rast korova.

Savjet za susjedstvo: Maline nemojte saditi blizu jagoda (zbog zajedničkih bolesti) niti na mjesta gdje su bili krompir ili paradajz. Odlično se slažu sa bijelim lukom

Slika 22: <https://www.plantea.com.hr/malina/> (02.04.2026.)

Slika 23: <https://gospodarski.hr/rubrike/vocarstvo-rubrike/uzgoj-i-sadnja-malina/> (02.04.2026.)

Slika 24:

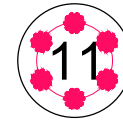
<https://www.kupisadnice.ba/hr/sadnice-voca/jagodasto-voce/malina/malina-sokolica-premium-sorta-vrhunskog-kvaliteta-in-vitro-kom/a-2528-20000113> (02.04.2026.)

Sljez

Malva thuringiaca (L.) Vis.

Sadnja sljeza ovisi o tome sadite li bijeli sljez, koji je ljekovit, ili crni/ukrasni sljez, poznat po visokim cvjetnim tornjevima. Obje vrste najbolje je saditi u proljeće (april) ili ranu jesen.

Položaj: Zahtijeva puno sunca. Sljez voli toplinu i svjetlost, a na sunčanom mjestu će razviti najviše ljekovitih sastojaka ili najljepše cvjetove.

Tlo: Voli duboko, bogato i vlažno tlo. Budući da ima dug i snažan korijen, zemlja mora biti rahla kako bi se korijen mogao nesmetano razvijati.

Razmak: Bijeli sljez: 40 – 50 cm između biljaka (razvija se u snažan grm), ukrasni (crni) sljez: 30 – 50 cm.

Metode sadnje

Sjetva sjemena: Može se sijati izravno u vrt u aprilu. Sjeme se pokriva tankim slojem zemlje (oko 1 cm). Ako želite raniju cvatnju, možete uzgojiti presadnice u zatvorenom u martu.

Sadnja presadnica: Presađuju se kada biljka razvije 4-6 pravih listova. Pripazite da ne oštetite glavni korijen (srčanicu).

Dijeljenje korijena: Bijeli sljez se može razmnožavati i dijeljenjem korijena starijih biljaka u jesen ili rano proljeće.

Sljez se najbolje uklapa u zonu "Vlažno i bujno" uz mentu i melisu.

Zalijevanje: Zahtijeva redovitu vlagu, posebno tijekom ljetnih mjeseci. Ako se tlo previše isuši, donji listovi će brzo požutjeti i otpasti.

Potporanj: Visoke sorte ukrasnog sljeza (koje narastu i do 2 metra) često trebaju potporanj ili kolac kako ih vjetar ne bi srušio.

*Sklon je "hrđi" (narančaste tačkice na listovima), pa ga izbjegavajte zalijevati po lišću – uvijek ciljajte direktno u korijen.

Slika 25: <https://posadisam.com/vrt/ukrasno-bilje/vrtni-sljez-biljka-starinskih-vrtova/> (02.04.2026.)

Slika 26: <https://gospodarski.hr/rubrike/bijeli-sljez-saveznik-za-nase-zdravlje/> (02.04.2026.)

Šipurak

Rosa canina

Sadnja šipurka najbolje se obavlja u kasnu jesen (novembar) ili rano proljeće (mart). Šipurak je izuzetno otporna i skromna biljka koja se često sadi kao prirodna, neprobojna zaštitna ograda.

Položaj: Zhtijeva puno sunca. Što više sunca dobije, to će plodovi imati više vitamina C i šećera. Može rasti i u polusjeni, ali će urod biti slabiji.

Tlo: Najbolje uspijeva na srednje teškim, propusnim tlima. Vrlo je prilagodljiv i podnosi i siromašnija, kamenita tla, ali ne voli ona u kojima se dugo zadržava voda.

Razmak: Za slobodnu sadnju (gram): 1,5 – 2 metra, za živu ogradu: 0,5 – 1 metar.

Tehnika sadnje

Priprema sadnice: Prije sadnje, korijen je dobro skratiti za trećinu i potopiti ga u mješavinu vode, zemlje i stajnjaka ("kaša") kako bi se lakše primio.

Dubina: Sadi se na dubinu od oko 30-40 cm, otprilike 2-3 cm dublje nego što je sadnica rasla u rasadniku.

Rezidba nakon sadnje: Obavezno skratite izbojke na 2-3 pupa (oko 15-20 cm iznad zemlje) kako bi se biljka snažno razgranala iz baze.

Šipurak je "granična" biljka – po otpornosti na sušu naginje istoj zoni kao origano i majčina dušica, ali voli hranjiva tla kao maline

Zalijevanje: Redovito zalijevajte samo prve godine dok se korijen ne razvije duboko. Kasnije je vrlo otporan na sušu.

Odlično se slaže s crnom zovom, stvarajući gusti, prirodni rub vrta koji privlači pčele i ptice.

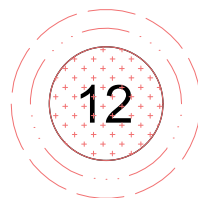
Šipurak ima trnje i vrlo je bujan, pa ga držite podalje od staza i nježnijih biljaka poput melise ili šumskih jagoda koje bi mogao brzo prerasti.

Slika 27: <https://www.agromedia.rs/agro-teme/vocarstvo/gajenje-sipurka-isplativije-od-lesnika-i-paprike/> (02.04.2026.)

Slika 28: <https://rulek.rs/sipurak-2/#> (02.04.2026.)

Slika 29: https://rekonektivnolecenje.com/mne/korisno/narodniL/dijabetes/caj_od_sipurka.html (02.04.2026.)

— 2.0 — razmak
— 1.5-2.5 — prosječna širina

Crna zova

Sambucus nigra

Sadnja crne zove najbolje se obavlja u kasnu jesen ili rano proljeće. To je vrlo otporna biljka koja može rasti kao veliki grm ili manje stablo, a poznata je po ljekovitim cvjetovima i bobicama.

Položaj: Najbolje uspijeva na sunčanim mjestima ili u polusjeni. Što više sunca ima, to će bogatije cvjetati i plodovi će brže dozrijevati.

Tlo: Zova voli duboka, vlažna i hranjiva tla bogata azotom. Dobro podnosi i teža, glinovita tla, ali ne voli ona koja se ljeti potpuno isušuju.

Razmak: Budući da se jako grana i brzo raste, ostavite barem 3 do 4 metra razmaka od ostalih biljaka (osobito od vaših malina i ogrozda koje bi mogla zasjeniti).

Tehnika sadnje

Priprema: Iskopajte jamu dvostruko veću od korijena. Na dno dodajte kompost ili zreli stajnjak jer je zova "gladan" potrošač hranjiva.

Dubina: Sadnicu postavite na istu dubinu na kojoj je bila u posudi ili rasadniku.

Zalijevanje: Odmah nakon sadnje obilno zalijte kako bi se tlo sleglo.

Zova se savršeno uklapa u zonu "Vlažno i bujno".

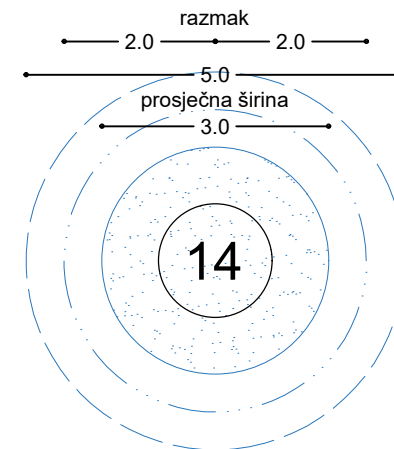
Voda: Mlade biljke zahtijevaju redovito zalijevanje, dok starije dobro podnose vlagu vaših metvica i sljeza.

Rezidba: Jako dobro podnosi rezidbu. Svake godine u rano proljeće možete ukloniti stare i oštećene grane kako biste potaknuli rast mladih izbojaka na kojima se razvija najviše cvjetova.

*Budite svjesni da zova privlači lisne uši. Srećom, već ste planirali sadnju mente i bijelog luka u blizini, koji mogu pomoći u odbijanju nametnika.

Slika 30: <https://aleksandarmn.com/blog/crna-zova-kao-lek/> (02.04.2026.)

Slika 31: <https://www.agromedia.rs/agro-teme/vocarstvo/biljka-koja-nas-cele-godine-odrzava-zdravima-list-cvet-i-plod-crne-zove-su-lekoviti/> (02.04.2026.)

Glog

Crataegus monogyna

Sadnja gloga najbolje se obavlja u kasnu jesen (novembar) ili u rano proljeće. Glog je izuzetno dugovječna i otporna biljka koja se u narodu cijeni i kao ljekovita i kao moćna zaštitna živica.

Položaj: Najbolje uspijeva na sunčanim mjestima, ali dobro podnosi i polusjenu. Što je više na suncu, to će bogatije cvjetati i imati više ljekovitih bobica.

Tlo: Glog je vrlo skroman. Najviše mu odgovaraju srednje teška, vapnenačka tla, ali će rasti na gotovo svakoj podlozi, pod uvjetom da nije ekstremno močvarna. Odlično podnosi sušu kad se jednom ukorijeni.

Razmak: Kao samostalno stablo/grm: 3 – 4 metra, za neprobojnu živu ogradu: 20 – 30 cm (sadi se gusto u cik-cak liniji)

Tehnika sadnje

Priprema sadnice: Ako sadite sadnicu golog korijena, skratite oštećene dijelove korijena i potopite ga u smjesu vode i zemlje prije polaganja u rupu.

Dubina: Sadi se na istu dubinu na kojoj je biljka bila u rasadniku.

Zalijevanje: Obilno zalijte odmah nakon sadnje kako bi se zemlja zbila oko korijena.

Glog se zbog svoje robusnosti odlično uklapa uz šipurak, crnu zovu i lijesku na rubovima vašeg vrta.

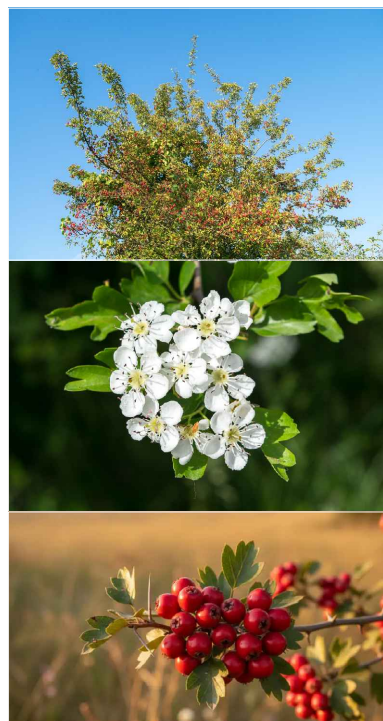
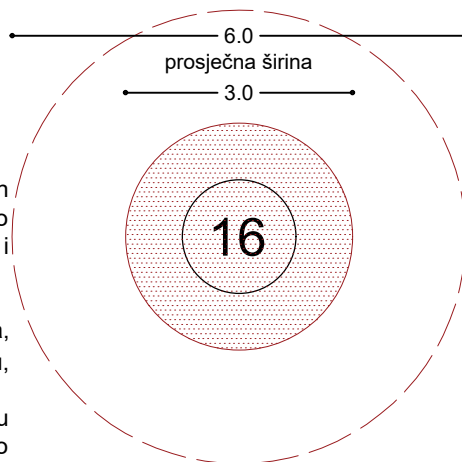
Zaštita: Zbog oštrog trnja, glog je savršen "čuvar" vrta. Možete ga posaditi kao vanjski prsten koji će štiti nježnije biljke poput malina i kupina od vjetrova i neželjenih posjetitelja.

Ljekovitost: Ako planirate koristiti cvjetove i listove za čaj (za srce i pritisak), pazite da ga ne sadite direktno uz cestu zbog ispušnih plinova.

Glog raste sporije od divlje loze ili zove, pa budite strpljivi – jednom kad naraste, bit će tu desetljećima.

Slika 32,33: [https://www.plantea.com/hr/glog/\(02.04.2026.\)](https://www.plantea.com/hr/glog/(02.04.2026.))

Slika 34: [https://www.agroklub.com/hortikultura/glog-ljekovito-bilje/2383/\(02.04.2026.\)](https://www.agroklub.com/hortikultura/glog-ljekovito-bilje/2383/(02.04.2026.))

Lijeska

Corylus avellana

Sadnja lijeske najbolje se obavlja u kasnu jesen (novembar). Jesenska sadnja je puno bolja od proljetne jer se korijen stigne učvrstiti prije kretanja vegetacije, što lijeska čini vrlo rano, već u januaru ili februaru.

Položaj: Voli sunčana ili polusjenovita mjesta. Važno je da lokacija bude prozračna, ali zaštićena od jakih, hladnih vjetrova koji mogu isušiti cvjetove (rese) u rano proljeće.

Tlo: Najbolje uspijeva na dubokim, plodnim i rastresitim tlima. Idealna su blago kisela do neutralna tla (pH 5,5 – 7). Ne podnosi teška, zbijena i močvarna tla gdje se zadržava voda.

Razmak: Lijeska se s vremenom jako raširi. Za uzgoj kao grm: 3 – 4 metra, za uzgoj kao stablo: 4 – 5 metara.

Lijeska je jednodomna biljka (ima i muške i ženske cvjetove na istom stablu), ali je stranooplodna. To znači da bi dobili urod, morate posaditi barem dvije ili tri različite sorte kako bi se međusobno oprašile.

Koraci kod sadnje

Priprema: Iskopajte jamu dubine i širine oko 50 cm. Na dno stavite sloj komposta ili zrelog stajnjaka pokrivenog slojem zemlje (korijen ne smije direktno na gnojivo).

Dubina: Sadite je na istu dubinu na kojoj je bila u rasadniku.

Skraćivanje: Nakon sadnje, sadnicu skratite na visinu od 20 – 30 cm kako bi potaknuli snažan rast.

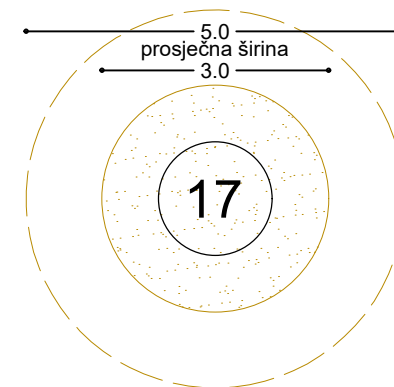
*Lijeska stvara duboku sjenu, pa je idealna da ispod nje posadite vaše šumske jagode ili matičnjak (melisu) kojima godi ljetna polusjena.

Zalijevanje: Mlade sadnice zahtijevaju redovito zalijevanje u prve dvije godine, posebno tijekom jula i augusta kada se formira jezgra ploda.

*Lijeska pušta mnogo izbojke iz korijena. Ako želite stablo, te izbojke morate redovito uklanjati.

Slika 35: <https://www.lifehabitats.com/hr/temenica/biljke/biljka/618/lijeska.html> (02.04.2026.)

Slika 36,37: [https://www.plantea.com/hr/lijeska/#lijeska-19\(02.04.2026.\)](https://www.plantea.com/hr/lijeska/#lijeska-19(02.04.2026.))

Kruška

Pyrus communis L.

Sadnja kruške najuspješnija je u kasnu jesen (novembar), slično kao i kod jabuke, jer omogućuje korijenu da se stabilizira prije proljetnog buđenja. Može se saditi i u rano proljeće, ali tada zahtijeva intenzivnije zalijevanje.

Položaj: Kruška cvjeta nešto ranije od jabuke, pa joj je potrebno toplo, zaklonjeno i sunčano mjesto. Izbjegavajte položaje na kojima se zadržava hladan zrak (mrazišta) jer su cvjetovi osjetljivi na proljetne mrazeve.

Tlo: Zahtijeva duboka, plodna i propusna tla. Kruška je osjetljivija na višak vapnenca (vapna) u tlu od jabuke, što može uzrokovati žučenje listova (kloroza). Idealna kiselost je pH 5,5 – 7,0.

Razmak: Na dunji (patuljaste podloge): 2 – 3 metra. Na divljoj krušci (bujne podloge): 4 – 6 metara.

Proces sadnje

Priprema jame: Iskopajte rupu dubine 50–60 cm i širine do 80 cm.

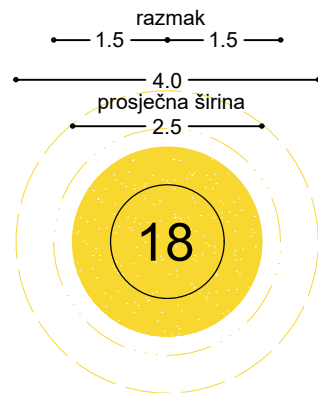
Gnojidba: Na dno stavite organsko gnojivo (stajnjak ili kompost), ali ga obavezno prekriti slojem zemlje kako ne bi spalio mladi korijen.

Dubina sadnje: Mjesto cijepljenja mora ostati iznad razine zemlje (oko 5–10 cm). Ako se zatrpa, voćka gubi svojstva koja joj daje podloga.

Zalijevanje i potporanj: Sadnicu privežite uz kolac "osmicom" i odmah obilno zalijte.

Većina sorti krušaka (poput Viljamovke ili Abate Fetel) nije samooplodna. Da biste imali plodove, u blizini mora biti druga sorta koja cvjeta u isto vrijeme radi oprašivanja.

Kruška se izvrsno uklapa u mješovitu sadnju. Ispod krošnje možete posaditi matičnjak (melisu) ili šumske jagode jer kruška ne stvara tako gustu sjenu kao lijeska. Ako u blizini imate ukrasne borovice (juniperus), kruška može oboljeti od hrđe kruške (narančaste mrlje na listu), pa ih pokušajte fizički razdvojiti.

Slika 38: <https://www.ures.hr/vrtne-biljke/kruska-pyrus-communis> (02.04.2026.)
Slika 39: <https://www.plantea.com.hr/kruska/#kru%5c%a1ka-3> (02.04.2026.)

Šljiva

Prunus domestica L.

Sadnja šljive najuspješnija je u kasnu jesen (novembar) ili u rano proljeće (omart), prije nego što se pupoljci počnu otvarati. Jesenska sadnja je općenito bolja jer se tlo slegne oko korijena, što omogućuje brži start u proljeće.

Položaj: Šljiva voli sunčana mjesta zaštićena od jakih vjetrova. Budući da cvjeta relativno rano, izbjegavajte nizine u kojima se zadržava mraz ("mračne rupe") jer kasni proljetni mrazevi mogu uništiti cvijet.

Tlo: Najbolje uspijeva na dubokim, lakšim i propusnim tlima bogatim organskom tvari. Tolerantnija je na vlažnija tla od trešnje ili breskve, ali ipak ne podnosi stajaću vodu. Idealna kiselost je pH 6,0 – 7,0.

Razmak: Ovisi o bujnosti sorte i podlozi, ali klasični razmak je: u redu: 3 – 4 metra, između redova: 4 – 5 metara

Koraci kod sadnje

Priprema jame: Iskopajte rupu promjera 60–80 cm i dubine oko 50 cm.

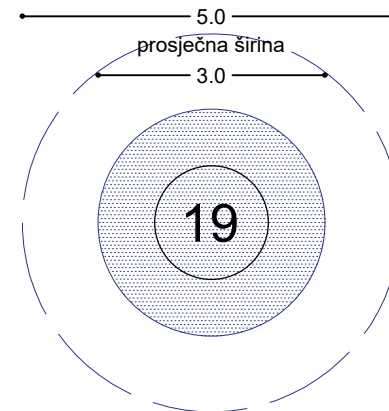
Gnojidba: Na dno jame stavite 10–15 kg zrelog stajnjaka ili komposta, prekriti ga slojem plodne zemlje, pa tek onda stavite sadnicu. Korijen ne smije izravno dodirivati gnojivo.

Dubina: Mjesto cijepljenja (čvor na dnu stabljike) mora biti barem 5–10 cm iznad zemlje.

Zalijevanje: Čak i ako je tlo vlažno, svaku sadnicu nakon sadnje zalijte s 15–20 litara vode.

Postoje samooplodne sorte (poput Bistrice ili Stanleyja) koje mogu rasti same, ali i one kojima treba partner za oprašivanje. Čak i kod samooplodnih sorti, urod će biti bolji ako u blizini raste još jedna različita sorta šljive.

Šljiva se savršeno uklapa u vašu zonu "Vlažno i bujno" Ispod šljive možete posaditi matičnjak (melisu) ili mentu, jer njezina krošnja propušta dovoljno svjetla za njih. Štetočine: Šljivu često napadaju lisne uši, pa će bijeli luk i menta u blizini pomoći u njihovom odbijanju.

Slika 40,41: <https://www.plantea.com.hr/sljiva/> (02.04.2026.)

Zerdelija

Prunus cerasifera Ehrh.

Sadnja zerdelije (poznate i kao džendarika, ringlov ili amula) iznimno je jednostavna jer je to jedna od najskromnijih i najotpornijih voćnih vrsta. Najbolje ju je saditi u kasnu jesen ili rano proljeće.

Položaj: Voli puno sunca, ali će uspijevati i u polusjeni. Izuzetno je otporna na mraz, sušu i vjetar, pa se često koristi kao vjetrobran ili zaštitni pojas za osjetljivije voćke poput kruške ili jabuke.

Tlo: Nije izbirljiva. Raste na gotovo svim vrstama tla, uključujući siromašna, kamenita i teška glinovita tla. Ipak, najbolje rezultate daje na propusnom i umjereno vlažnom tlu.

Razmak: Ako je sadite kao samostalno stablo: 4 – 5 metara, ako formirate gustu živu ogradu: 1 – 1,5 metar.

Tehnika sadnje

Rupa: Iskopajte rupu veličine cca 50x50 cm.

Gnojidba: Iako je skromna, dodatak komposta ili zrelog stajnjaka pri sadnji ubrzat će njezin ionako brz rast u prvim godinama.

Dubina: Sadite je na istu dubinu na kojoj je bila u rasadniku (ili tegli).

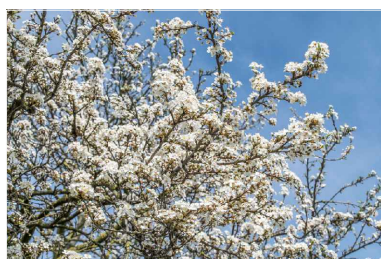
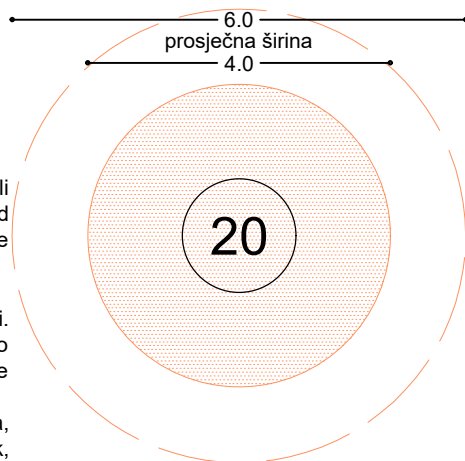
Zalijevanje: Obilno zalijte nakon sadnje da se tlo slegne.

Samooplodnost: Većina zerdelija je samooplodna i služi kao izvrsna podrška za oprašivanje drugih vrsta šljiva.

Otpornost: Gotovo da nema prirodnih neprijatelja i rijetko obolijeva, što je čini idealnom za vaš ekološki mješoviti vrt.

Podloga: Ona je često podloga na koju se cijepi domaća šljiva, marelica ili breskva upravo zbog njezina snažna korijena.

Savjet za susjedstvo: Budući da raste vrlo brzo i stvara gustu krošnju, pripazite da ne baci preveliku sjenu na vaše niže biljke poput origana ili majčine dušice. Najbolje je smjestiti uz rub parcele, blizu gloga ili šipurka.

Slika 42,43: <https://www.plantea.com.hr/zerdelija/> (02.04.2026.)

Slika 44:

<https://slobodnadalmacija.hr/mozaik/spiza/spiza-plus/vidate-ga-posvuda-a-ne-znate-da-je-zdravo-i-ljekovito-od-ukusnog-zanemarenog-voca-svasta-se-moze-napraviti-ali-oprez-1403073> (02.04.2026.)

Trešnja

Prunus avium (L.) L.

Sadnja trešnje najbolje se obavlja u kasnu jesen (novembar). Jesenska sadnja je ključna za trešnju jer ona rano kreće s vegetacijom u proljeće, a rano zasađeno stablo lakše podnosi ljetne suše.

Položaj: Trešnja obožava puno sunca i toplinu. Zahtijeva ocjedita mjesta jer je izuzetno osjetljiva na stajaću vodu (višak vlage oko korijena može ubiti stablo u samo jednoj sezoni).

Tlo: Najbolje uspijeva na dubokim, laganim i pjeskovito-ilovastim tlima. Idealna kiselost je pH 6,0 – 7,0. Izbjegavajte teška, zbijena i glinovita tla.

Razmak: Ovisi o podlozi: na divljoj trešnji (bujna): 6 – 7 metara, na Gizela 5 ili 6 (patuljaste): 3 – 4 metra

Koraci kod sadnje

Priprema jame: Iskopajte veliku rupu (80x80 cm). Na dno stavite gnojivo, ali ga obavezno prekrijte slojem zemlje jer je korijen trešnje osjetljiv.

Dubina: Mjesto cijepljenja mora biti 10 cm iznad zemlje.

Zaštita od vjetera: Sadnicu obavezno privežite uz čvrst kolac jer trešnja raste visoko i vjetar je može lako iskriviti dok je mlada.

Zalijevanje: Odmah nakon sadnje zalijte s 20-ak litara vode.

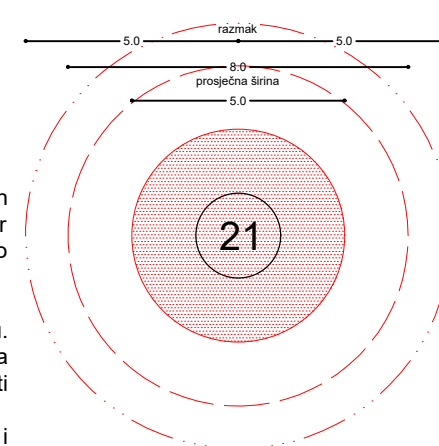
Većina trešanja (poput Burlat ili Germersdorfska) je stranooplodna. To znači da ne mogu dati plod ako u blizini nema druge sorte koja cvjeta u isto vrijeme. Ako imate mjesta za samo jedno stablo, birajte samooplodne sorte (npr. Stella, Sunburst ili Lapins). Trešnja se odlično uklapa uz vaše ostalo voće, ali traži "prozračnost".

Dobri susjedi: Ispod trešnje možete posaditi matičnjak (melisu) ili šumske jagode, ali izbjegavajte sadnju mente preblizu debla kako joj ne bi otilala previše vlage u kritičnim ljetnim mjesecima.

Štetočine: Privlači ptice i trešnjinu muhu. Sadnja bijelog luka oko debla može pomoći u odbijanju nekih štetnika iz tla.

Slika 45: https://stetnici.sumins.hr/SumskiStetnici/tresnja_%28prunus_avium%29 (02.04.2026.)

Slika 46: <https://www.ures.hr/vrtne-biljke/tresnja-prunus-avium> (02.04.2026.)

Jabuka

Malus pumila Mill.

Sadnja jabuke najuspješnija je u kasnu jesen (novembar) jer vočka ima vremena učvrstiti korijen prije mraza, iako je moguća i rana proljetna sadnja (mart).

Položaj: Zahtijeva puno sunca (barem 6-8 sati dnevno) za razvoj slatkih plodova i prevenciju bolesti. Izbjegavajte mrazišta (niže dijelove vrta gdje se zadržava hladan zrak) jer mraz može uništiti cvijet u proljeće.

Tlo: Najbolje uspijeva na dubokim, plodnim i dobro dreniranim tlima, idealno blago kisele do neutralne reakcije (pH 6,0 – 7,0).

Razmak: Ovisi o podlozi na koju je cijepljena:
Patuljaste podloge: 1,5 – 2 metra
Srednje bujne: 3 – 4 metra
Bujne: 5 – 6 metara

Koraci kod sadnje

Priprema jame: Iskopajte rupu promjera 60-80 cm i dubine oko 50 cm. Odvojite gornji, plodni sloj zemlje od donjeg.

Gnojdba: Na dno stavite zreli stajnjak ili kompost, prekrijte ga slojem zemlje (korijen ne smije dodirivati gnojivo).

Mjesto cijepljenja: Najvažnije pravilo – zadebljanje na stabljici (mjesto cijepljenja) mora biti barem 5-10 cm iznad razine tla. Ako ga zatrpate, plemka će pustiti vlastiti korijen i izgubiti svojstva podloge.

Potporanj i zalijevanje: Uz sadnicu odmah zabijte čvrst kolac i obilno je zalijte (15-20 litara vode).

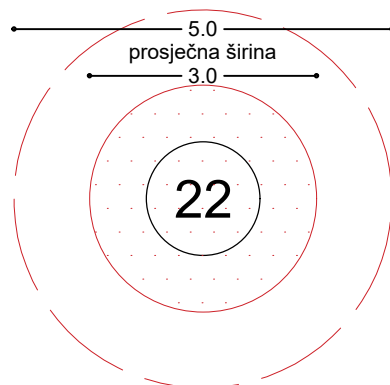
Većina jabuka je stranoooplodna, što znači da trebate barem dvije različite sorte koje cvjetaju u isto vrijeme (npr. Idared i Zlatni delišes) kako biste imali plodove.

Jabuka se izvrsno slaže s mentom i matičnjakom (melisom) koji privlače opravišače, dok će bijeli luk posaden oko debla pomoći u borbi protiv voluharica i štetnika.

Ne sadite jabuku blizu lijeske ili crne zove ako će joj one praviti preveliku sjenu.

Slika 47: <https://savremenavestica.com/jabuka-malus-pumila-malus-domestica/> (02.04.2026.)

Slika 48, 49: <https://gobotany.nativeplanttrust.org/species/malus/pumila/> (02.04.2026.)

Bijela lipa

Tilia tomentosa Moench

Sadnja bijele lipe, poznate i kao srebrna lipa zbog karakteristične bjelkaste donje strane lista, vrlo je slična sadnji sitnolisne lipe, ali uz nekoliko bitnih razlika u otpornosti. Najbolje vrijeme za sadnju je kasna jesen (novembar) ili rano proljeće.

Položaj: Zahtijeva puno sunca. Bijela lipa je mnogo otpornija na gradska zagađenja, prašinu i ljetne vrućine od ostalih vrsta lipa, pa je idealna za otvorene prostore.
Tlo: Najbolje uspijeva na dubokim, plodnim i propusnim tlima. Izvrsno podnosi vapnenasta tla i znatno je otpornija na sušu od sitnolisne lipe jednom kada se ukorijeni.

Razmak: Budući da raste vrlo široko i visoko (do 30 m), sadite je na udaljenost od barem 8 do 10 metara od drugih velikih stabala ili objekata.

Tehnika sadnje

Priprema: Iskopajte veliku jamu (min. 80x80 cm). Bijela lipa voli hranjiva tla, pa na dno obavezno stavite kompost.

Sadnja: Pazite da ne posadite preduboko – korijenov vrat treba biti u razini zemlje.

Zalijevanje: Iako je otporna na sušu, mlada sadnica prve 2-3 godine zahtijeva obilno zalijevanje tijekom ljetnih mjeseci kako bi razvila dubok korijen.

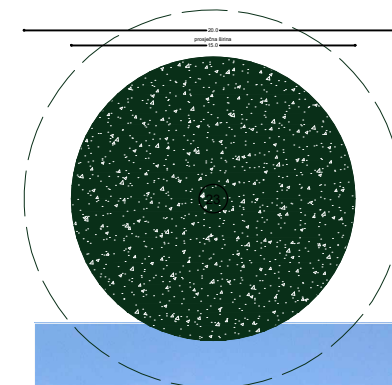
Kasnija cvatnja: Bijela lipa cvjeta otprilike 2 sedmice nakon sitnolisne lipe (obično krajem juna i u julu). Sadnjom obje vrste produžujete sezonu ispaše za pčele i berbu cvijeta za čaj.

Pčele i "opijenost": Postoji vjerovanje da je bijela lipa toksična za pčele jer se ispod nje ponekad nađu ošamućeni bumbari. Istraživanja pokazuju da ona nije otrovna, već nudi toliko nektara da se kukci previše iscrpe ili ostanu predugo na njoj kad ponestane hrane u okolini.

Sjena: Njezini listovi su s donje strane prekriveni sitnim dlačicama koje reflektiraju svjetlost, pa krošnja izgleda "srebrno" na vjetru, što daje predivan vizualni efekt uz tamniju divlju lozu ili glog.

Slika 50: [https://www.treesandshrubsonline.org/articles/tilia/tilia-tomentosa/\(02.04.2026.\)](https://www.treesandshrubsonline.org/articles/tilia/tilia-tomentosa/(02.04.2026.))

Slika 51: <https://www.arboretum.purdue.edu/explorer/plants/687/> (02.04.2026.)

Sitnolisna lipa

Tilia Cordata

Sadnja sitnolisne lipa najbolje se obavlja u kasnu jesen (novembar) ili rano proljeće. Lipa je simbol dugovječnosti i raste u impozantno stablo, pa je idealna kao "glavno" stablo u vrtu koje pruža duboku sjenu.

Položaj: Voli sunčana ili polusjenovita mjesta. Imajte na umu da odrasla lipa može doseći visinu od 20 do 30 metara, pa je sadite na sigurnoj udaljenosti od kuće, temelja i električnih vodova.

Tlo: Najbolje uspijeva na dubokim, plodnim i umjereno vlažnim tlima bogatim humusom. Iako je prilagodljiva, ne voli ekstremno suha i pjeskovita tla.

Razmak: Zbog njezine goleme krošnje, ako sadite više stabala, ostavite razmak od barem 6 do 10 metara.

Koraci kod sadnje

Priprema jame: Iskopajte veliku rupu (barem 80x80 cm). Na dno stavite dosta komposta ili zrelog stajnjaka.

Sadnja: Sadnicu postavite na istu dubinu na kojoj je rasla u rasadniku. Dobro utisnite zemlju oko korijena kako biste uklonili zračne džepove.

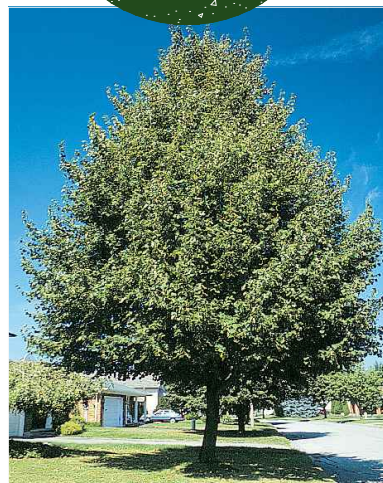
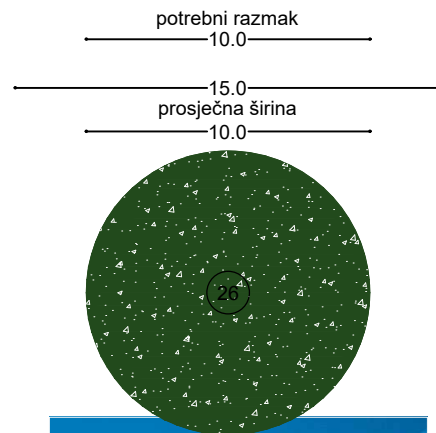
Potporanj: Mladoj lipi je obavezan čvrst kolac barem prve 3 godine jer raste u visinu i vjetar je može lako iskriviti.

Zalijevanje: Prve godine nakon sadnje zahtijeva redovito i obilno zalijevanje, osobito tijekom jula i augusta.

Lipa je jedna od najvažnijih medonosnih biljaka. Njezin mirisni cvijet privući će mnoštvo pčela koje su vam neophodne za oprašivanje vaših jabuka, krušaka i trešanja.

Sjena: Ispod lipa će s vremenom biti previše mračno za mentu ili origano, ali će vaša melisa (matičnjak) tamo uživati u ljetnoj svježini.

Medna rosa: Lipa često privlači lisne uši koje luče ljepljivu tekućinu (mednu rosu), pa izbjegavajte parkiranje automobila ili postavljanje vrtne garniture izravno ispod njezine krošnje.

Slika 52: [https://www.jcbakker.com/product/tilia-cordata-greenspire/\(02.04.2026.\)](https://www.jcbakker.com/product/tilia-cordata-greenspire/(02.04.2026.))
Slika 53: [https://hedgesonline.com/products/tilia-cordata-greenspire?srsId=AfmBOpf9NcWs1KYnq5uGxNgyLccpsbOBIZ1_T8wvIzoMJSxB6oM_kzZ/\(02.04.2026.\)](https://hedgesonline.com/products/tilia-cordata-greenspire?srsId=AfmBOpf9NcWs1KYnq5uGxNgyLccpsbOBIZ1_T8wvIzoMJSxB6oM_kzZ/(02.04.2026.))

Urbana šuma kod Srednjoškolskog centra Milutin Milanković - Milići

Check-lista biljnih vrsta za sadnju u okviru Projekta je pripremljena prema sljedećim kriterijumima:

- prema ekološkim preferensama vrste (Ellenbergov indikatorske vrijednosti biljaka),
- autohtonom karakteru,
- medonosnom potencijalu,
- upotrebnoj vrijednosti u ljudskoj ishrani,
- životnoj formi (drveće, žbunje, zeljaste biljke).

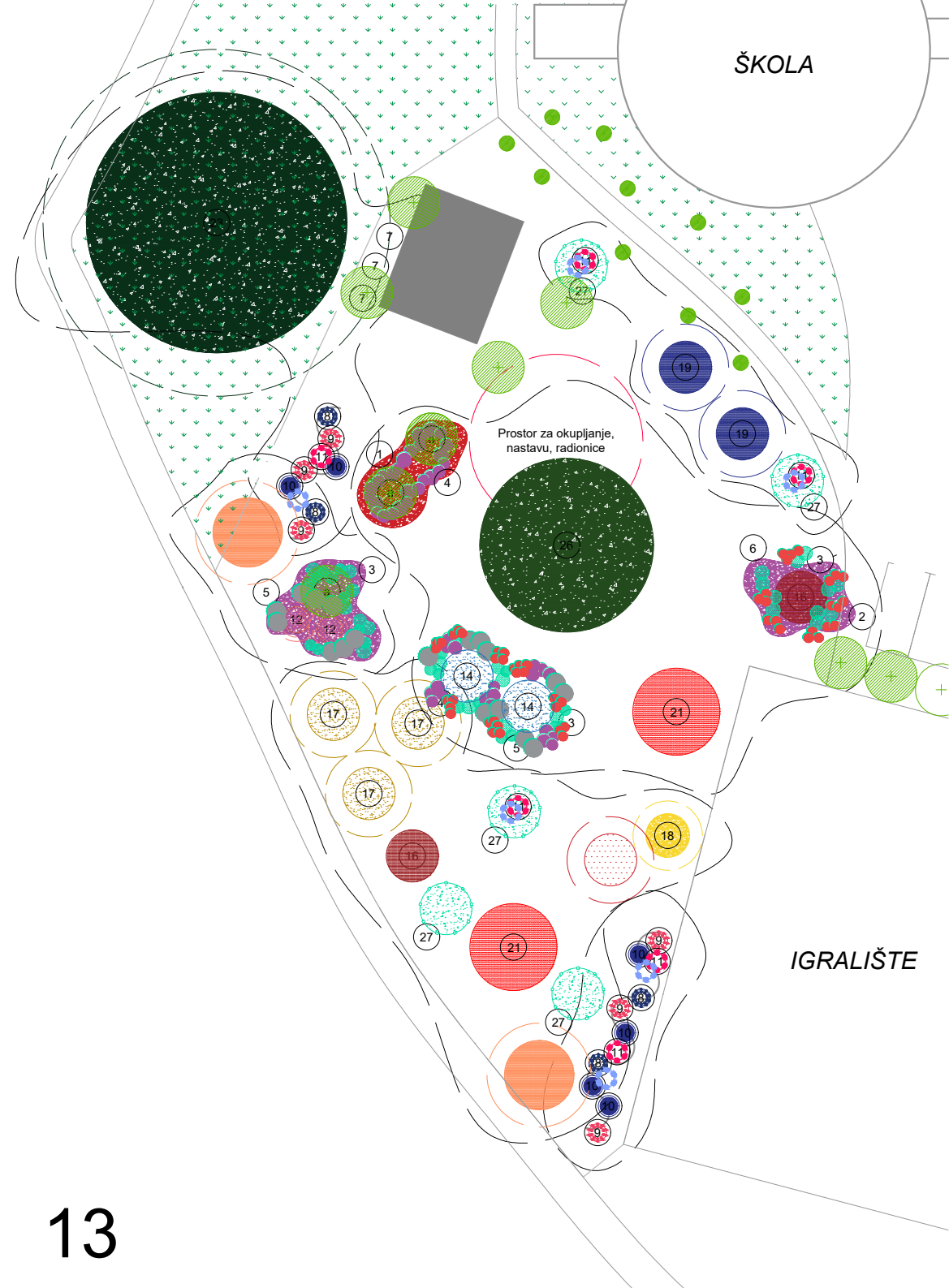
Za idejno rješenje urbane šume na datom lokalitetu su odbrane vrste iz Tabele 1 prikazane u **boldu**.

Tabela 1. Check-lista adekvatnih biljnih vrsta za sadnju na lokalitetu Srednjoškolski centar Milutin Milanković

Sprat	Latinski naziv	Narodni naziv	Porodica	Indikatorska vrijednost prema Ellenbergu					Pol en	Nek tar
				Vlažno st	Kiselo st	Nutrije nti	Svjetl ost	Temper atura		
V	<i>Tilia cordata</i> Mill.	sitnolisna lipa	<i>Malvaceae</i>	3	3	3	2	3	2	3
V	<i>Tilia tomentosa</i> Moench	bijela lipa, srebrna lipa	<i>Malvaceae</i>	3	4	2	4	4	2	4
IV/V	<i>Malus pumila</i> Mill.	jabuka	<i>Rosaceae</i>	3	3	3	3	3	3	2
IV/V	<i>Prunus avium</i> (L.) L.	trešnja	<i>Rosaceae</i>	4	4	3	2	3	2	2
IV/V	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.	zerdelija	<i>Rosaceae</i>	2	3	3	4	5	2	2
IV/V	<i>Prunus domestica</i> L.	šljiva, požega	<i>Rosaceae</i>	4	3	3	3	4	2	1
IV/V	<i>Pyrus communis</i> subsp. <i>pyraster</i> (L.) Ehrh.	kruška	<i>Rosaceae</i>	3	4	3	3	4	2	1
IV	<i>Cornus mas</i> L.	dren, drijenjak	<i>Cornaceae</i>	3	4	3	3	4	2	1
IV	<i>Cornus sanguinea</i> L.	svib, pasdren, svibovina, pasji dren	<i>Cornaceae</i>	3	4	3	3	3	2	2

IV	<i>Corylus avellana</i> L.	lijeska obična, lješnjak	<i>Corylaceae</i>	3	3	3	3	3	3	
IV	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	jednosjemeni glog, bijeli glog	<i>Rosaceae</i>	3	4	2	4	3	1	1
IV	<i>Euonymus europaeus</i> L.	kurika, kozja pogača	<i>Celastraceae</i>	3	4	3	3	4	1	2
IV	<i>Sambucus nigra</i> L.	zova, bazga	<i>Caprifoliaceae</i>	3	3	4	3	4		
III	<i>Althaea officinalis</i> L.	bijeli šljez, pitomi sljez, trandovilje	<i>Malvaceae</i>	3	3	3	4	5	1	3
III	<i>Rosa canina</i> L.	pasja ruža	<i>Rosaceae</i>	3	3	2	3	3		
III	<i>Malva thuringiaca</i> (L.) Vis.	šljez	<i>Malvaceae</i>	3	3	2	3	3		
III	<i>Ribes uva-crispa</i> L.	ogrozd	<i>Grossulariaceae</i>	3	3	3	2	3		
III	<i>Rubus idaeus</i> L.	malina	<i>Rosaceae</i>	3	3	4	3	3		
III	<i>Rubus plicatus</i> Weihe & Nees	ostruga, kupina	<i>Rosaceae</i>	3	2	3	4	3	1	2
II-IV	<i>Vitis vinifera</i> L.	divlja loza	<i>Vitaceae</i>	3	4	3	3	5	2	2
II	<i>Hylotelephium maximum</i> (L.) Holub	žednjak	<i>Crassulaceae</i>	1	3	2	4	4	2	2
II	<i>Melissa officinalis</i> L.	matičnjak, pčelinja ljubica	<i>Lamiaceae</i>	3	4	3	3	4	1	3
II	<i>Mentha arvensis</i> L.	poljska metvica	<i>Lamiaceae</i>	4	3	3	4	4	1	3
II	<i>Origanum vulgare</i> L.	vranilova trava, divlji čaj, origano	<i>Lamiaceae</i>	2	3	2	3	3	1	2
I	<i>Thymus serpyllum</i> L.	majčina dušica, timjan, ćubra	<i>Lamiaceae</i>	1	2	1	4	3	2	2
I	<i>Fragaria vesca</i> L.	šumska jagoda	<i>Rosaceae</i>	3	3	3	3	3	2	2

Primjer plana sadnje
Srednjoškolski centar "Milutin Milanković"

Plan zalijevanja

Za ovakav raznolik spoj šumskih plodova, ljekovitog bilja i voćaka, plan zalijevanja treba podijeliti u tri kategorije prema njihovim potrebama. Budući da su mnoge od ovih biljaka po prirodi otporne (divlje vrste), ključ je u tome da ih ne "razmazite" previše, ali im pomognete tijekom ljetnih žega.

1. Ljekovito bilje i niske biljke (Mediterranski tip i otporni)

Biljke: Majčina dušica, origano, žednjak (Sedum).

Plan: Zalijevajte minimalno. Ove biljke vole suho, drenirano tlo.

Učestalost: Jednom u 7-10 dana ako je ekstremna suša. Ako su u teglama, češće, ali tek kad je zemlja potpuno suha.

Savjet: Višak vode će im ubiti aromu i uzrokovati truljenje korijena.

2. Grmlje, penjačice i šumsko voće (Vole vlagu)

Biljke: Šumska jagoda, poljska metvica, melisa, kupina, malina, divlja loza, sljez.

Plan: Zahtijevaju redovitu vlagu, posebno u fazi cvatnje i zrenja plodova.

Učestalost: 2-3 puta sedmično tijekom ljetnih mjeseci.

Savjet: Metvica i melisa će prve "klonuti" ako su žedne – one su vam najbolji indikator kada treba puštati vodu. Maline i kupine zalijevajte isključivo uz korijen (ne po listu) kako biste spriječili plijesan ploda.

3. Voćke i veliko drveće (Duboko korijenje)

Biljke: Kruška, šljiva, trešnja, jabuka, zerdelija, glog, crna zova, ljeska, šipurak, lipe.

Plan: Rijetko, ali obilno (natapanje).

Učestalost:

Mlada stabla (do 3 godine): Jednom sedmično (oko 20-30 litara po stablu).

Starija stabla: Samo tokom dugotrajnih suša (svako 2 sedmice dubinsko natapanje).

Savjet: Za voćke je kritičan period od juna do augusta kada se formiraju plodovi i pupovi za iduću godinu. Ako tada presuše, plodovi će otpasti ili biti sitni.

Sažeti sedmični raspored (ljetno):

Grupa	Ponedjeljak	Srijeda	Petak	Nedjelja
Jagode, malina, metvica	Obilno	-	Obilno	-
Mlade voćke	Obilno	-	-	-
Majčina dušica, origano	-	-	-	Malo

*Koristiti malč (slamu, sječku ili pokošenu travu) oko voćaka i grmlja. To će zadržati vlagu u zemlji i drastično smanjiti potrebu za zalijevanjem.

**Finansira
Evropska unija**

Ovaj materijal je financiran od strane Evropske unije. Njegov sadržaj je isključiva odgovornost Udruženja pčelara Milići i ne odražava nužno stavove Evropske unije.